

**УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ  
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ**

**УПУТСТВО ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ**

<b>I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ</b>
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију 26.04.2015. године, Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду</p> <p>2. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Др Љиљана Марковић, редовни професор, Студије културе и цивилизације, 15.07.2009. године, Филолошки факултет Универзитета у Београду</li><li>2. др Ана Кузмановић-Јовановић, доцент, Наука о језику, 23.03.2010. године, Филолошки факултет Универзитета у Београду</li><li>3. др Данијела Костадиновић, редовни професор, Право и економија, 2012. година Учитељски факултет Универзитета у Београду</li></ol>
<b>II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ</b>
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Сања, Зоран Стошић</p> <p>2. Датум рођења, општина, република: 14. 09. 1979, Београд, Савски венац, Србија.</p> <p>3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: Мастер, Филолошки факултет, Универзитет у Београду, 31.03.2010. <i>Улога савремене образовне технологије у настави шпанског језика</i></p>
<b>III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:</b> <i>КУЛТУРОЛОШКЕ ОСОБЕНОСТИ ФИЛИПИНА У ШПАНСКОМ КОЛОНИЈАЛНОМ ПЕРИОДУ</i>
<b>IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:</b> <b>Навести кратак садржај са знаком броја страна поглавља, слика, шема, графика и сл.</b>
<p>Докторска дисертација <i>Културолошке особености Филипина у шпанском колонијалном периоду</i> састоји се од Увода у предмет, три дела и <i>Литературе</i> на укупно 314 страна. Теме дисертације су презентоване у оквиру следећих целина: <i>Увод у предмет</i> (1–13 стр.), <i>Први део: Прехиспански Филипини</i> (14–119 стр.), <i>Други део: Филипини шпанског колонијалног краљевства</i> (120–224 стр.), <i>Трећи део: Колонијално наслеђе – од освајања до независности</i> (225–286 стр.) и <i>Литература</i> (287–309 стр.). У <i>Литератури</i> је наведен списак радова који се у дисертацији цитирају или се на њих упућује, абecedним редом (латинични извори: 287–309</p>

стр.)

Делови дисертације подељени су на поглавља и одељке који ближе одређују и именују мање проблемске целине којима се рад бави.

## **V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:**

У *Уводу* кандидаткиња је објаснила своја идејна полазишта, сврсисходност избора теме и циљ дисертације, дала сажет теоријски оквир у коме се истраживање кретало и предпочила методе коришћене током истраживања. *Увод у предмет* такође садржи и план рада, основну и помоћне хипотезе, као и преглед релевантне литературе, примарних и секундарних извора од важности за истраживање. Такође, кандидаткиња је у овом делу указала и на карактер истраживања као пионирског подухвата у домаћем академском контексту и то у различитим научним областима које су обухваћене методима и циљевима истраживања.

У првом делу: „*Прехиспански Филипини*”, кандидаткиња је указала на основне карактеристике предколонијалних друштвених, политичких и културних особености пре доласка Шпанаца, као и на свеукупне околности које обележавају предколонијални контекст шпанске и филипинске културне матрице. Истовремено, у овом делу кандидаткиња је указала на одређене теоријске доприносе, али и недостатке у разматрању прехиспанског колонијалног периода, као кључног за разумевање читавог низа актуелних културних и мултикултуралних модела који обележавају савремене друштвене токове.

Овај део рада подељен је у седам поглавља у оквиру којих се кроз различита поглавља и одељке даје пресек одговарајућих културних и духовних тенденција које обележавају овај период. У оквиру првог поглавља презентоване су основне физичко-географске одлике архипелага и дат је сажет приказ Филипина пре доласка Шпанаца. Друго поглавље бави се филипинским народима и питањем њиховог порекла, док посебан одељак критички преиспитује менталитет, изглед и навике аутохтоног становништва. После трећег поглавља које говори о језику и књижевности, посебно се истиче четврто поглавље посвећено друштвено-политичком уређењу прехиспанских Филипина, као и одељци у којима се даје дубља културолошка анализа тагалашког и викашског друштва и истиче значај и улога трговине као замајца у стварању премодерног филипинског друштва. Пето и шесто поглавље баве се питањем рода и религије, док седмо поглавље кроз закључна разматрања и сажет приказ доприноси објективном тумачењу овог културног раздобља.

Други део „*Филипини шпанског колонијалног краљевства*” обухвата период од XVI до XVIII века и заправо представља срце или централни део дисертације. Кроз пет поглавља у овом делу кандидаткиња даје теоријски оквир неопходан за културолошку анализу Филипина под шпанском управом, као и релевантне поставке за разумевање идеолошких аспеката колонизација Филипина. Након првог поглавља у коме се кроз три одељка објашњава појам „шпанског Пацифика” и шири контекст у оквиру кога је дошло до освајања и хиспанизације Филипина, друго поглавље *Успостављање колонијалног уређења и прве шпанске насеобине* кроз три одељка приказује развој филипинског друштва и колонијалне администрације и фокусира се на најзначајније историјске податке који сведоче о раздобљу обухваћеним истраживањем. Треће и четврто поглавље овог дела посебно указују на значај Маниле као мултикултуралног центра прекоокеанске трговине и трговину галеона, или трговачких бродова из Кине, као фактора у формирању глобалне премодерне трговинске мреже и издвајања Филипина као моста између Истока и Запада. Последње поглавље овог дела рада посебно се бави питањем религијског утицаја, односно ширењем католичанства и кроз три одељка

анализира специфичност мисионарског рада на Филипинима, као и „филипинизацију хришћанства” или развој „народног католицизма” као типично филипинског феномена.

Трећи део дисертације, „*Колонијално наслеђе – од освајања до независности*” даје коначни допринос конкретизацији предмета научног истраживања кроз анализу колонијалног наслеђа, односно Филипина у време реформи, па до буђења националне свести и сумрака шпанске владавине. Овај део рада садржи пет поглавља која пружају сажет преглед релевантних историјских дешавања која су довела до глобалних промена на светској сцени и продору страних утицаја на архипелаг. Након прва два поглавља која су посвећена периоду просветитељства и реформи и културолошкој анализи Филипина XIX века, у оквиру трећег поглавља и одељка „Формирање филипинске интелектуалне елите и борбе за независност” објашњавају се процеси који су довели до креативног учествовања грађана и политичког активизма, неопходног у изградњи националног идентитета колонијалног филипинског друштва. Последња два поглавља *Закључна разматрања* и *Одговори на истраживачка питања* указују на одређене промене у културолошком контексту које су настале под утицајем хиспанизације, али и продора демократизације. У овим поглављима кандидаткиња је презентovala закључна разматрања, дајући одговоре на истраживачка питања и истовремено указујући на потребу за даљим истраживањем у циљу унапређивања филипинистике као релативно младе науке и одговора на недовољно истражена питања.

## **VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији.**

Навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

1. „Филипини у шпанско колонијално доба: више од границе ка Азији”, Први међународни интердисциплинарни скуп младих научника друштвених и хуманистичких наука: *Контексти I*, 2014, у Зборнику скупа. Нови Сад: Филозофски факултет, стр. 979–993. ИСБН: 978-86-6065-292-0, УДК 3(082); 009(082). Доступно на: <http://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2014/978-86-6065-292-0>
2. “Early Spanish Reign Over the Philippines”, коаутори Љиљана Марковић и Andrew J. M. Smith, рад прихваћен за објављивање од стране часописа *Intrnational Journal of Languages' Education and Teaching*. ISSN 2198 – 4999 Mannheim - Germany, Volume 3/2 august 2015

## **VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА**

Централну хипотезу о важности шпанског колонијалног периода, како у контексту постколонијалних проучавања тако и у контексту свеопштих културних дешавања и феномена који обележавају ово историјско раздобље, као драгоценом извору информација и инспиративном полазишту за разумевање до данас значајних мултикултуралних токова на Филипинима, кандидаткиња је доказала на основу темељне анализе садржаја (историјско-прегледном методом тумачења обимне литературе, теоријским промишљањем концепата, компаративно-критичком интерпретацијом прикупљених података, критичко-аналитичком анализом података из истраживања других аутора) и резултата квалитативних истраживања

спроведених у предистраживачкој и истраживачкој фази израде дисертације. На основу повезивања ових увида и резултата са већ постојећим сазнањима и резултатима истраживања других истраживача, пре свега у области филипинистике, хиспаниистике и оријенталистике, кандидаткиња је доказала хипотезу о новој културолошкој парадигми и мултидисциплинарном приступу који ће имати трајнији утицај на културолошку анализу шпанског колонијалног присуства на простору Филипина и, самим тим, на дубље разумевање читавог низа актуелних културних и мултикултуралних модела који обележавају савремене друштвене токове.

Очекивани резултати истраживања су остварени и ауторка их у дисертацији презентује: пресек одговарајућих културних и свеукупних околности које обележавају предколонијални контекст шпанске и филипинске културне матрице; мултидисциплинарни приступ како у контексту постколонијалних проучавања, тако и у контексту глобалних културних дешавања која обележавају ово историјско раздобље. Такође, будући да је реч о недовољно проучаваним аспектима културолошких истраживања у области хиспаниистике и оријенталистике, кандидаткиња предлаже пружање нових видова перцепције који би допринели квалитетнијој културолошкој анализи и створили услове за унапређење филипинистике као научне дисциплине кроз континуирано истраживање нових питања. Као важан део доказа хипотезе ауторка анализира различите интерпретације историјских чињеница и социо-културних догађаја везаних за ово подручје које су на адекватан начин омогућиле историографску анализу и синтезу заиста обимне грађе и података добијених из различитих примарних и секундарних историјских извора. Ауторка износи аргументе којима се потврђује теза да је обнављање перцепције шпанског колонијалног присуства на Филипинима неопходно у циљу што објективнијег сагледавања оних момената који су допринели/успорили културни развој колонизоване заједнице, као и новонасталих модела културног испољавања који су директна последица међусобног прожимања различитих културних матрица.

Захваљујући упознавању са тематиком хронологије филипинске историје шпанског колонијалног раздобља, налази истраживања недвосмислено су подржали и помоћне хипотезе дисертације, упућујући на шири политички, социјални и економски контекст и изградњу јасније представе о најрелевантнијим догађајима и чињеницама за разумевање филипинског културолошког профила. Обухватајући како историјске оквире и тумачења историчара из далеке прошлости тако и интерпретације различитих историјских, етнологских, антрополошких и филолошких студија које припадају савременом добу, ауторка је утврдила да је кључне друштвене појаве неопходно пратити на трострукој равни. Једна од њих полази од настојања културне антропологије да путем конкретних образаца (интерпретативним и симболичким методом) објасни њихово међудејство у различитим друштвеним и историјским ситуацијама јер поменути обрасци недвосмислено указују на нераскидиву повезаност између религије, етницитета и политичке идентификације.

Ауторка је у дисертацији презентовала сажет преглед теоријских поставки и разматрања различитих историјских извештаја и хроника шпанских/колонијалних писаца о шпанском колонијалном присуству на Филипинима, у преводу доступних текстова и хроника како домаћих, филипинских писаца, тако и других релевантних азијских (јапанских, кинеских итд.) хроничара и интерпретатора шпанског колонијалног присуства на подручју Филипина и оних историјских записа који се у светлу савремених постколонијалних теорија могу сматрати валидним и објективним изворима за квалитетну интерпретацију историјског периода који је предмет истраживања и закључила је да је културно међудејство које је последица историјског периода обухваћеног истраживањем неисцрпан извор нових перспектива у културолошкој анализи дате проблематике. Анализом одређених друштвенополитичких појава и аутохтоних

културолошких утицаја потврђена је и ауторкина претпоставка о могућности стварања објективније слике о самопоимању и менталитету филипинске заједнице, као и мултиперспективности у домену тумачења различитих културолошких анализа и интерпретација својствених источњачким и западњачким ауторима.

Кандидаткиња је показала да је од опште прихваћених ставова присутних у различитим оквирима и критеријумима релевантним за разумевање датог периода могуће издвојити поједине друштвено-политичке аспекте и културне контексте особене за подручје Филипина. На основу идеја презентованих у дисертацији, ауторка недвосмислено закључује да је процес хиспанизације модификовао културолошку матрицу Филипина, али и да је покрштавање већине филипинског становништва током XVI и XVII века пре било израз креативне народне адаптације својствене филипинској нацији и колективни пут ка изградњи националног идентитета, него ли одступање од културолошког сопства.

Кандидаткињини налази такође показују да је са доласком Шпанаца процес друштвене стратификације интензивирао, али је и улога политичке елите претрпела суштинске промене везане за духовни преображај и приближавање овоземаљском. Ипак, иако су природа и развој *domogodačke političke elite* првенствено остале условљене контекстом филипинске културне матрице, процес јеванђелизације послужио је као кохезивни друштвени елемент који је допринео томе да се Филипинци са изузетном лакоћом и брзином прилагоде шпанском политичком систему. Ипак, чињеница да је још у прехиспанском периоду фигура вође у било ком тренутку могла бити одбачена од стране његових поданика, указује на релативност у погледу шпанског културног наслеђа. Наиме, иако је и пре доласка Шпанаца филипинском друштвеном поретку био сродан појам феудалне експлоатације, филипински културни развој остао је у оквирима аутохтоне културне традиције и двосмерног односа надређеног и подређеног у коме доминира филипински *утанг на лооб* или захвалност према покровитељу. Са друге стране, управо је овај антагонизам и културолошка самосвест или самосвојност филипинског народа довела до ослобађања и способности да се и под колонизаторском силом управља сопственом судбином.

Такође, промене које су настале у новом културолошком контексту одразиле су се на схатање сексуалности, брачни живот и мушко-женске односе уопште, док се, у односу на статус жене у другим оријенталним земљама, статус филипинске жене приближио европским принципима.

Коначно, имајући у виду непостојање суштинског размимоилажења хиспанске и филипинске културолошке матрице, ауторка је дала и предлоге за нове приступе у реконструисању културног пејзажа хиспанских Филипина и стварање једне шире слике о датој социокултурној стварности која као неизоставан елемент увек мора да обухвати све спољно-цивилизацијске факторе.

**VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА**  
**НАПОМЕНА:** Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Комисија сматра да је кандидатиња Сања Стошић у својој дисертацији *Културолошке особености Филипина у шпанском колонијалном периоду* успешно обрадила ову комплексну и захтевну тему, да је текст дисертације урађен према одобреној пријави дисертације и да је реч о раду који представља оригинално и самостално научно дело.

**IX ПРЕДЛОГ:**

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже: да кандидат приступи усменој одбрани дисертације, након што извештај Комисије буде прихваћен од стране Наставно-научног већа Филолошког факултета и Већа друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду.

**ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ**

1. др Љиљана Марковић, редовни професор  
Филолошки факултет Универзитета у Београду
  
2. др Ана Кузмановић-Јовановић, доцент  
Филолошки факултет Универзитета у Београду
  
3. др др Данијела Костадиновић, редовни професор,  
Учитељски факултет Универзитета у Београду